

Despre Suflet - la Aristotel

Cartea a-3-a
Capitolul al-4-lea

Aristotel vorbește pentru început despre „partea sufletului” prin intermediul careia are o cunoaștere teoretică și practică, îndreptând discuția astfel spre cum se formează gândirea.

Gândirea nu trebuie să fie afectată de inteligibil, să fie deschisă spre a primii noi informații și să fie „diferită de ea”. Să existe un raport între gândire și „ea”, precum există sensibilitatea față de sensibile și intelectul față de inteligibile.

Aristotel vorbește de fapt despre o gândire care se gândește pe sine.

De aici rezultă calitatea de „neamestecat” a sufletului pentru că el stă la baza gândirii.

Natura intelectului este potentă, iar intelectul prin care sufletul gândește și înțelege nu este o ființă în act înaintea procesului gândirii.

Sufletul nu este amestecat corpului pentru că astfel ar deveni calitate sau poate chiar un organ, după cum spunea Aristotel.

Vorbește în continuare despre diferența dintre facultatea sensibilă și cea intelectuală care se face prin intermediul organelor de simț și prin intermediul senzației.

Senzația nu mai poate identifica, la un moment dat un sunet intens pe când intelectul gândește cu aceeași intensitate și inteligibilele intense și pe cele mai puțin intense.

Prin urmare facultatea sensibilă este dependentă de corp, iar intelectul separat de aceasta.

Intelectul este simplu și neafectat și este inteligibil precum și celelalte inteligibile, deoarece lucrurile lipsite de materie se identifică cu ceea ce este gândit, precum o știință teoretică care este identică obiectului cunoscut prin intermediul ei. Totul schimbându-se în cazul celor cu materie, când intelectul nu mai revine inteligibilelor, ci inteligibilele revin intelectului.

Aristotel sesizează diferența dintre lucru ca atare și esența lui. Diferența care se face prin intermediul facultăților care nu sunt comue sau prin intermediul aceluiași facultăți dar aflate sub alt raport. Avem ca exemplu: materia diferită de esența materiei, sau carnea diferită de esența sa, etc. Și sunt unul pentru a acționa și altul pentru a fi afectat.

Capitolul al-5-lea

În suflet trebuie să persiste diferențe precum cele dintre: intelectul care poate deveni în toate lucrurile și intelectul care le produce pe toate, precum lumina care prefăcă în culori, culorile deja existente.

Acest intelect este separat, neafectat și neamestecat; fiind mai nobil acela ce acționează decât cel ce se lasă afectat, dar aceasta nu înseamnă că: „intelectul care le produce pe toate” nu gândește decât atunci când este dispus, ci el este ceea ce este, iar acest lucru îl face etern și nemuritor.

Oamenii însă, nu gândesc cu acest intelect, ci cu cel pasiv muritor, fiind în strânsă legătură cu primul. [Noi gândim cu intelectul pasiv doar pentru că celălalt este neafectat și ne-ar fi imposibil, oameni fiind, ființe „senzitive” și nemuritoare.]

Capitolul al-6-lea

Intelectul este cel care unifică diferite diviziuni precum albul: dacă spui despre alb că este alb, albul și nonalbul sunt compuse.

Eroare sau adevărul după cum spunea Aristotel, nu se referă la faptul că un lucru este alb, ci la faptul că el era sau va fi alb.

Prin urmare indivizibilul are două sensuri: ca act și ca potență.

Timpul este divizibil și indivizibil, la fel ca și lungimea. Nu poți spune, însă, că împărțindu-l în două jumătăți este gândit în fiecare jumătate a sa și fiecare este gândită separat. Iar într-un punct timpul ajunge să fie simultan divizat și aceste jumătăți ajung să fie gândite ca jumătăți ale lungimii.

Lungimea este gândită într-un timp ce conține ambele jumătăți în care a fost împărțită și ea. Însă lungimea și timpul nu sunt divizibile în sine, nici inseparabile, iar între ele există un lucru continuu care le unifică.

Indivizibilul specific este gândit într-un timp și într-un suflet indivizibile, adică lucrurile ce sunt cunoscute tocmai datorită contrarietății lor. (exemplu: negrul și raul)

Aristotel vorbește despre enunțare și negație, ca fiind fie adevărată, fie falsă, precum în cazul intelectului care enunță „ceea ce este” despre „ceea ce era pentru a fi”, fiind adevărat.

Capitolul al-7-lea

Obiectul sensibil determină facultatea sensibilă să treacă de la potență la act fără să fie afectat sau alterat, fiind o mișcare diferită.

„A plăcea” și „a displăcea” sunt acte ale medierii sensibilării în raportarea dintre bine și rău luate ca atare, ceea ce duce la luarea facultății dorinței și respingerii ca acte care nu diferă una de alta, chiar dacă în esență sunt diferite.

Sufletul nu gandeste deloc in lipsa imaginii, deoarece imaginea reprezinta o senzatie pentru suflet (sufletul intelectual).

Facultatea intelectiva gandeste specia ca imagine.Ea se mobilizeaza doar in preajma imaginilor, uneori chiar si in lipsa senzatiei.

Uneori intelectul delibereaza imagini si concepte ca si cum le-ar vedea, pe cele viitoare raportatate la cele prezente.

Atunci cand afirma ca exista ceva placut sau neplacut, el il accepta sau il respinge, infaptuind doar unul dintre aceste acte.

Adevarul si eroarea sunt considerate absolute in afara actiunii,iar spre exemplu binele si frumosul au sens relativ.

In general intelectul este acelasi cu lucrurile gandite in act.

Capitolul al-8-lea

Acest capitol reprezinta insusi propria concluzie a celorlalte capitole.

Prin urmare sufletul reprezinta realitatile in ansamblu,iar realitatile sunt fie sensibile fie inteligibile.

Sufletul reprezinta un instrument al instrumentelor, precum intelectul este o specie a speciilor, iar senzatiile o specie a speciilor „sensibile”.

Facultatea sensibilă și cea intelectuală ale sufletului se află în potența obiectului lor: sensibilul și inteligibilul.

Inteligibilul ar exista tocmai în speciile sensibile, iar dacă o senzație lipsește nimic nu poate fi învățat sau înțeles, precum sufletul care nu poate gândi fără imagini.

Bibliografie: Aristotel-„Despre suflet”

(Traducerea de Alexander Baumgarten, Editura Humanitas, Bucuresti, 2005, Cartea a-3-a, Capitolele 4-8)